

NOAH E. COTSEN LIBRARY OF
YIDDISH CHILDREN'S LITERATURE

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 13073

A DIN-TOYRE MIT A KLOTS

Israel Rabon

•

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

א דיין תורה
מיט א קלאין

מעשהלע פון ישראל רובין.
מ'ה'תש"א
פארלאג "קולטור-ליגע" ביאליסטאק

צווייטע אויפלאגע.

№ 8

פארלאג "קולטור-ליגע" ביאליסטאק

1921.

— № 8 —

SPRAWA z BELKEM

Powieść

————— Izraela Rubina

Wydawnictwo
„Kulturalno-Oświatowe“
w Białymstoku.

Drukarnia Miszondznika Białystok
Lipowa № 25.

גמליין סטילן.

ערגעץ אין א תבואה-פעלד, ניט ווייט פון א
גאלדענעם פרוכטגארטן און א געשלענגלט טיבל
מיט גרינע ברעגעס, האָט זיך שטיל און גליקלעך
געלעבט א בפבודיקע מייזן-משפחה.

די משפחה איז געווען ניט קיין גרויסע, ניט
ווי אלע ארומיקע, שכנישע משפחות, וועלכע האָבן
געצייגלט א סך צענדליקער מוטגלידער; זי איז סך-
הכל באשטאנען פון א פאָטער, וואָס האָט געהויסן
רב מייזליש-נאָזשמעקער, פון א מאמען, וואָס איז
נאָמען איז געווען מייזליכע-שארפציינדל, און א
טעכטערל, א בת יחידקע, מיזעלע-מאזעלע, שרעטעלע-
ברעקעלע, מיטן לאנג-עקעלע.

מייזליכע-שארפציינדל האָט אפילו פריער
געִהאַט אריינגעבראַכט איר מאן רב מייזליש-נאָזשמעקער
מער קינדער. זי האָט אים געבוירן די גרעסטע צאל
קינדערלעך, וואָס א מויז קען געבוירן. גאנצע 21
קלייננקע מייזעלעך. זיי אלעמען איז אבער ניט

באשערט געווען אויסצולעבן די יארן. א סך זינען
אריינגעפאלן אין די לאפעס פון די פארשיידענע
מנין-שונאים; וואנדער-קעץ, קראָען, סאָוועס און הינט;
א סך זינען אליין אויסגעשטארבן פון פארשיידענע
קראַנקהייטן. געבליבן איז נאָר די קליינע אײן-
איינציקע מיזעלע-מאזעלע, שרעטעלע-ברעקעלע, מיטן
לאַנג-עקעלע.

אין די בת יחידקע איז געווען די טרויסט
פון אירע עלטערן.

האָט די דאָזיקע משפּחה געשמט איבער דער
גאנצער אַרומיקער מנין-געמינדע מיט איר הדרת-
פנים, יחוס און ריכטיגט.

סײַ רב מיזלויש-נאָזמעקער און זײַן ווייב
מיזלויכע-שאַרפּצײנדל, סײַ זײער טעכטערל מיזעלע-
מאזעלע, שרעטעלע-ברעקעלע, מיטן לאַנג-עקעלע,
האָבן זיך אויסגעצײכנט מיט זײער שײנעם אויסזען.
דער טאטע און די מאמע האָבן פאַרמאָגט שאַרפע
בערדעלעך, גרוי-שוואַרצע אינגעלעך, טיף-אויסגע-
בויגענע, מיט שײטערע האָר באַדעקטע אײערן, לאַנגע,
דינע ווײדעלעך, קליינע פיסעלעך מיט דינע אײדעלע
פּינף-פּינגערדיקע לאַפקעס און קורצע ווייסע פוטער-

פֿעלכלעך. זיי זינען געווען זייער שוין מיט דער
דרייפארביקייט פון זייערע קערפערלעך: דער
אויבערשטער טייל — פון געלבלעך-אש-קאליר און
דער אונטערשטער מיט די פיסלעך—ווייס און קלאָר,
ווי שניי.

מוזעלע-מאזעלע, שרעטעלע-ברעקעלע, מיטן לאנג-
עקעלע, איז גלייך נאָכן געבוירן ווערן געווען קליין,
ווי א מאי-זשוקל, אינגאנצן נאָקעט און כמעט דורכ-
זיכטיק. נאָר זי האָט זיך זייער גיך, ממש צו
באוונדערן ווי גיך, אנטוויקלט. איר גיכע אנט-
וויקלונג האָט אירע עלטערן פארגעניגן פארשאפט
און א ביסל געמאכט פארגעסן זייער טרויער נאָך די
פארלאָרענע איבעריקע קינדערלעך. אינגאנצן אין
אכט טעג איז מוזעלע-מאזעלע פון א רויטע פארזעעניש
גאנץ ווייס געוואָרן. צו צוויי וואָכן האָט זי אָנגעהויבן
זען און אין דריי וואָכן האָט זי שוין געהאט די
גרויס פון אן אמתע מויל, כמעט דעם ווקס פון איר
מאמען און איז שוין אויף דער פרייער וועלט ארויס.
מוזעלע-מאזעלע וואָלט אפילו צו דריי וואָכן אוועק
נאָך שפייז אליין. נאָר איר מאמע, מינליכע-שארפ-
צינדל, האָט מורא געהאט, איר מוזעלע-מאזעלע,
זאָל, חלילה, גיט אריינפאלן אין די לאפעס פון די

שרקלעכע מיזן-שונאים. פלעגט זי איר אָננעמען
אין מויל און צוריק אין גאַרע ארייננעמען.

אחוץ זייער שווינקייט האָט נאָך אָבער די
קליינע משפּחה פון גרויסן יחוס געשטאַמט. רב
מיזליש-נאַזשמעקער און געוואָקסן פון זייער א חשוּבע
פאַמיליע, וואָס און געווען איינגעטונקט אין גדולה.
זינע עלטער-עלטער-זיידעס — אין די פאַרצייטיקע
דורות, ווי ס'איז געווען פאַרשריבן אין גרויסן מיזן-
פנקס, האָבן געהערט צו די באַווסטע שטאַרקע
פאַצוקעס, אַזש פון אינדע און פערסיע. דאָס האָבן
זיי טאַקע פאַר די ערשטע פאַר לאַנגע ים-נסיעות זיך
גענומען אונטן אמתע מאַטראָסן, איבערגעשווומען
די גרעסטע טייכן. זיי האָבן דאמאָלסט געטראָגן דעם
נאָמען „קאַספּישע מיזן“. פאַר זיי האָבן ניט נאָר די
איבעריקע מיזן, נאָר אפילו די קעץ געציטערט. דאָס
האָבן זיי זיך געקענט ערלויבן אין מיטן העלן טאָג
מיט זייערע קינדערלעך און פערדלעך שפּילן און
דווקא איבערן טיך, האַלטנדיק איינע די אַנדערע
מיט די ציינדלעך פאַר די עקלעך.

רב מיזליש-נאַזשמעקערס פאָטער און זיידע
זינען פמה ופמה דורות געווען די שענסטע באַלע-
באַטיס אין דער געמיינדע. מיט זיי פלעגן זיך אַלע

מינו עצות האלטן. ווען ס'פלעגט אמאל זיין א סכסוך צוליב א חלוקה מיט געפונענע קערנדלעך, אדער אז מי'פלעגט זיך ניט קענען אינטוילן מיט די מעל, וואָס מי'פלעגט אַרויסקריגן פון א דורכגעלעכערטן זאק אויפן נאַענטן ווינט-מיל, — פלעגט שוין זיין א חזקה אז רב מיזליש-נאַזשמעקערס טאַטע און זינדע דארפן די דין-תורה פסקענען.

און אן עלטער-זינדע האָט רב מיזליש-נאַז. שמעקער געהאט גאָר א פאַר. מיט אים האָט זיך גרויס געהאלטן די גאַנצע געמיינדע און דערציילט נאָך עד-היום וועגן אים ניסים ונפלאות.

דאָס איז געווען דער באַוווּסטער רב שטשור אליין, וועלכער האָט זיך אויסגעצייכנט מיט זיין שטארקייט. נאָך היינט, דערציילט מען, ווי אזוי ער האָט אמאל, אריינפאלנדיק אין די לאַפעס פון זיין בלוט-שונא, דער קאַץ, זיך ניט אונטערגעגעבן און האָט, אַנכאַפנדיק דער קאַץ פארן עק מיט זיינע שאַרפע ציין, א שטיק צייט ארומגעשלעפט ארום און ארום און געדרייט זיך מיט איר אין א קאראהאָד, ביז וואָנען זי איז קוים מיט דער נשמה אנטלאָפן. דאָס איז דער זעלבער רב שטשור, וואָס האָט אמאל געגעבן אן עצה אַנצוטאָן א גלעקל דער קאַץ.

וועלכער פלעגט אנפירן שטענדיק מיט די מינויאגדן
אויף די פעלד-פרוכטן, אויף די באטעמטע ברויט
און ארבעס.

אויך דערציילט מען, ווי אזוי רב שטשור האָט
אַמאָל געראטעוועט די גאַנצע מיזלשע געמיינדע.
עס האָט דאַמאָלסט געטראָפן בני זיי אן אומגליק.
עס האָבן זיך באַוווּן צו פיל בלוטיקע שונאים:
קראָען און סאַוועס. בני די מינו איז דאָך א מנהג
אז אין א צייט פון א סכנה פאַרלאָזן זיי זייערע
ערטער. האָבן זיי זיך אויך דאַמאָלסט אוועקגעלאָזן
אין גלות. האָט זיי געפירט און די וועג געוווּן רב
מיזלשע עלטער-זיידע, רב שטשור. ווען די סכנה
איז אַריבער, האָט ער זיי צוריק געבראַכט בשלום
א היים.

דער יחוס פון דער מאמען, מיזלזכע-שאַרפ-
צינדל, איז אויך נישט געווען קיין קליינער. זי האָט
געשטאַמט פון דעם עלטסטן מין מינו, פון די אלטע
אבות, פון די „שוואַרצע“.

איז דאָך, דאַכט זיך, אז מין הדרת-פנים און
יחוס גענוג. קאַרגט אָבער נישט גאָט דעם, וועמען
ער ווילט אויס. האָט ער אונזער קליינער משפּחהלע

געשענקט אויך רייכקייט, און רב מיזליש-נאָזשמעקערס
משפּחהלע איז געווען די רייכסטע אין דער גאַנצער
געמיינדע.

וואָס אַ שטייגער האָט זיך אין רב מיזליש
אַנגעגרייטע שפייכלערס גיט געפונען!... עס איז
געווען פון אלץ, וואָס אַ מיזון-מױל קען נאָר ריידן
און אַ מיזון-אױער קען נאָר הערן. שוין אָפּגערעדט
וועגן געוויקסן, ווי קערנער, פרוכטן, אויסגעגעסענע
וואָרצלען און קאָרע, בלעטער, גראָן, נאָר אויך
אפילו פלייש, פעטס, בלוט און מילך, פוטער און
קעז, הויט און ביינער. אלץ, אלץ האָט זיך ביי רב
מיזליש-נאָזשמעקער געפונען.

רב מיזליש פלעגט אלע פרימאָרגן און פון
האַלבע-נאַכט — די בעסטע צייט פאַר יאָגד — זיך
אוועקלאָזן נאָך גייע שפייז. און גיט ווייל ער איז
געווען להוט נאָך רייכקייט, נאָר ווייל ער האָט זיך
געוואָלט טרייסטן נאָכן טױט פון זיינע אָרעמע קינד-
דערלעך. זינט ס'האָט אים דער אומגליק געטראָפן
איז ער געוואָרן באַזונדער בלוטדורשטיק און האָט
אַרץ געזוכט נקמה צו נעמען.

און ער פלעגט גיט אזוי פיל זוכן שפייז—דאָס

האָט ער דאָך געהאט גענוג—ווי ער פלעגט בייסן
אין רייסן. צעשמעטערן מיט זיינע שאַרפע מעסער-
צינדלעך די וואַרצלען פון די איידלסטע בלימלעך
און געוויקסן; דורכלעכערן די שטאַמען פון די
ביימער; מאכן אַ תל פון די פרוכטן אין די גערטנער,
מאכן ממש אַ שפּיגלעכעס פון די זעק, וואָס ער
פלעגט געפינען אויפן נאָענטן ווינט-מיל; אריינכאַפן
זיך אין נאָענטן טיכל און דערשטיקן די קליינע
פישלעך. אַלץ האָט ער געטאָן, פּדי צו שטילן זיין
נקמה-דורשט, פּדי צו אַפּרעכענען זיך פאַר זיינע
פּריציטיק-געשטאַרבענע קינדערלעך.

און ווייל גרויס איז געווען זיין בענקשאפט
נאָך זיינע קינדערלעך, האָט ער טאַקע, צוזאַמען
מיט זיין ווייב, מיזליכע-שאַרפּצינדל, ווי אַן אויג
אין קאַפּ, טייער געהאַלטן זיין איבערגעבליבענע
בת-יחידקע, מיזעלע-מאזעלע, שרעטעלע-ברעקעלע מיטן
לאנג-עקעלע.

זי האָבן איר געצערטלט און געגלעט, האָבן
איר קיין זאך נישט אָפּגעזאָגט, ווייל זי איז געווען
זייער גאַנצער נחת, זייער איינציקע פּרייד.

און מיזעלע-מאזעלע איז טאַקע געווען אַ

גערפֿאָטן קינד. איר געשיקטקייט און חכמה האָט גאָר
קיין גלייכן ניט געהאַט. זי פֿלעגט אַזוי שוין אַרומ-
שפּרינגען איבער דער ריך צוגעקליבענער נאָרע,
פֿלעגט זיך אַזוי גיך קענען באוועגן. זי האָט אפילו
געקענט אַזאַ זעלטענעם קינד: שטיין אויף די
פֿעדערשטע לאַפקעס ווי א מענטש, און אַזוי עטלעכע
שפּרינגן מאַכן. פֿלעגט זי זיך צעשטיפּן, פֿלעגט זי
ארויפּשפּרינגען דער מאַמען אויפן פֿלייצע און אַזוי
„סוס-באָראַן“ אַרומפּאַרן איבער דער נאָרע. אַלע האָבן
פאָרויסגעזאָגט מיזעלע-מאָזעלען א גלענצנדיקע
צוקונפֿט. מ'האַט אפילו געווונטשן די עלטערן, זיי
זאָלן דערלעבן זען אין זייער מיזעלע-מאָזעלען, איר
עלטער-עלטער זינדנס, רב שטשורס, מעלות.

האַט זיך די קליינע משפּחהלע געלעבט שטיל
און גליקלעך. פֿלעגט מען טאַקע פון זייער נארע
שטענדיק הערן זינגען פֿריילעכע „זמירות“. יענעם
מיזון-קוויטשל, וואָס אנדערע נעמען דאָס אפילו אן,
פאַר אַ שוואַלבן-צוויטשערן, פאַר אַ סאַלצוויי טרעלן.
וואָרעם וואָס האָט זיי געפֿעלט? — זיי האָבן געהאַט
שענקייט, יחוס און רייכקייט.

זינגען רב מיזליש-נאָזשמעקער און זיין ווייב

מיזליכע-שארפצונדל טאקע געווען צופרידן און
האָבן שוין אפילו גענומען פארגעסן אָן זייערע פרי-
ציטיק-געשטאַרבענע קינדערלעך. זיי האָבן נאָר
געהאַט איין איינציקן פארלאַנג, וועגן וועלכן זיי
פלעגן צווישן זיך שטילערהייט שמועסן דאמאָלסט,
ווען מיזעלע-מאזעלע, אזו זיך און איר בעטעלע
אויף פעדערלעך, צווינגעלעך און ניס-קאַרקעס גע-
שלאָפן: „ווען מיר וואָלטן נחת דערלעבט פון
אונזער בת-יחידקע, ווען מיר וואָלטן דערלעבט אונזער
טעכטערל אויסגעבן פאר אַ לייטזשן מאן!—

און ווען ס'איז געקומען די צייט מיזעלע-
מאזעלען שידוכים צו ריידן, האָט טאקע רב מיזליש-
נאָזשמעקער קיין טרחה נישט געזשאַלעוועט.

ער האָט צושיקט שלוחים און שדכנים איבער
אַלע ווייטסטע מיזן-לעכער און האָט זיי אַזוי גע-
זאָגט:—איך דארף קיין ריכטיגן נישט, וואָרעם וויפיל
לעבט עס אַ מויל, אין קבר אריין וועל איך מיניע
אוצרות סיי ווי סיי נישט נעמען. איך וועל אַלץ
אוועקגעבן אין גון מיין איינציק-טעכטערל. כדארף
נאָר מיין איידעם זאָל זיין אַ געשיקטע, געניבטע
מויל פון אַ שיינער משפחה און ער זאָל קענען ערלעך
האַלטן מיין מיזעלע-מאזעלען!

און ס'האָט אנגעהויבן טומלען אין אלע מינין-
געמיינדעס. אומעטום האָט מען גערעדט וועגן ריזן
שידוך. אלע האָבן געזוכט אַ חתן פאַר מיזעלע-
מאָזעלען.

די סך שלוחים און שדכנים האָבן זיך צולאָזן
איבער דער וועלט, האבן ניט איבערגעהיפט קיין
אין קעלער און בידעם, קיין איין שפיזאַרניע און
תבואה-פעלד. אַ סך פון זיי זיינען אפילו אין די
ווינטסטע פעלדער פארקראַכן: אַ קלייניקייט! מיזעלע-
מאָזעלע דארף חתונה האָבן!

אין דאָס זוכן איז ניט אומזיסט געווען.

ס'האָט זיך טאַקע אויסגעפונען אַ חתן—אַ
פאַר. אין אַ בידעם פון אַ פילשטאַקיקן הויכן אָרט, אַ
חתן אן אנטיק, מיט אלע מעלות, אויף אלע לייטישע
מינין-פלות געזאָגט געוואָרן!

און דאָ הייבט זיך ערשט אָן דער אמתער
טאַראַראַם.

רב מיזליש גאָז-שמעקער האָט געזאָגט און
זיין ווייב, מיזליכע-שאַרפצינדל, האָט צו דעם
צוגעשטימט: „אויב עס איז שוין באַשערט, אז מיר
זאָלן דערלעבן נחת פון דער בתי-חידקע, וועלן מיר

שוין איינאָרדנען אזא מין חתונה, אז די וועלט וועט
מיט אונז קלינגען!—

אין מען האָט זיך אָנגעהויבן גרויסן צו דער
חתונה.

עס איז איינגעשאפן געוואָרן שפינו פון דאָס
בעסטע און שענסטע, מ'האָט איינגעלאדן סאָרווערס
און קלעזמערס, מ'האָט גיט פאָרגעסן אפילו שטעלן
טישן באַזונדער פאַר ארעמע לייט, פאַר די אויסגע-
הונגערטע איינזאַמע מינו, וועלכע האָבן זיך וועגן
דער רייכער חתונה דערוויסט, און גענומען ציען
זיך צו איר מחנותווייז.

אין די גליקלעכע שעה איז געקומען.

אין דער צוגעקליבענער, אויסגעפּוצטער נאָרע,
זינען פיל געסט און מחותנים געקומען, דער כבוד
איז געווען גרויס. מ'האָט דער פּלח מוזעלע-מאָזעלע
באָזעצט, אלע האָבן געטאַנצט און געשפרונגען,
אלע האָבן זיך משמח געווען.

און רב מיזליש-נאָזשמעקער מוט זיין ווייב,
מיזליכע-שארפּצונדל, זינען גאָר געווען אויסער
זיך פאַר פּרויד און האָבן די געסט מכבד געווען
מכל טוב.

ווען מ'האָט זיך אומגעקערט פון דער חופּה

מיט גרויס פאראד, האָט די מאמע מיזל־ליכע-שאַרפּ-
ציינדל באַגעגנט די יונגע פּאַר מיט אַ גאַנצן קויל־עטש
און מיט אַ פּרײַלעכן פּש־טאַנץ.

און ס'האָט זיך אָנגעהויבן אַ סדרה דרשה-
געשאַנק.

דער טאטע רב מיזל־יש-נאָזשמעקער האָט דער
ערשטער מודיע געווען:

— כ'שענק די יונגע פּאַר מנינע אלע אוצרות

מיט שפיז—

האָבן דאָס אונטערגעכאַפט די מהותנים.

איזער האָט אוועקגעשענקט די נאָענטע ווינט-
מיל. דער אנדערער—די גאַנצע קרויט אין שכנישן
גאַרטן. דער דריטער—די מילך אין פּאַכט, דער
פערטער—די שמאַלץ פון קעלער.

ס'האָבן זיך געפונען אויך אזעלכע מינו-
מחותנים, וואָס קענען, ווי דער בעל-שמחה רב
מיזל־יש אלזין, גרונטעווען אין וואַסער, און האָבן
דער יונגער פּאַר אוועקגעשענקט די געשמאַקע
קליינע פּישלעך פון נאָענטן טיכל.

און ווען די שמחה איז געווען אין רעכטן
ברען, האָט פּלוצלונג געטראָפּן עפעס אויסטערלישעס.
ס'האָט מיט אמאָל דער חתונה-זאַל אָנגעהויבן ציטערן.

אלץ האָט אָנגעהויבן צו טרײַסלען, ווי אין אַ
ערד-ציטערניש.

וואָס זאָל דאָס באַטייטן?

מ'האָט אפילו געהערט פון אויבן קלעפּ, נאָר
קיינער האָט אויף דעם קיין אַכט ניט געלייגט. מ'האָט,
פאַרקערט, געמיינט אַז דאָס איז די אַרבעט פון די
קלעזמער, וואָס דארפן משמח זײַן דעם עולם. ס'האָט
זיך אָבער ארויסגעוויזן, אַז די דאזיקע קלעפּ זײַנען
געווען די פאַרויסזאָגער פון אן אומגליק. און דער
אומגליק איז געווען אַ שרעקלעכער.

ס'האָט זיך מיט אמאל אין זאָל ארײַנגעריסן
עפעס אַ שאַרפע קלאַך, האָט פון אלץ אַ תל געמאַכט,
האָט די גאַנצע נארע איבערגעקערט, ס'האָט זיך
דערהערט אַ שרעקלעכער יאָמער פון אלע זײַטן...
און ווען דער טאַטע, רב מיזליש-נאַזשמעקער, איז
צו זיך געקומען, האָט ער ערשט אָנגעהויבן באַ-
טראַכטן וואָס ס'איז פאַרגעקומען.

מיט די לעצטע כוחות איז ער צוגעקראָכן צו
דעם אָרט, אַווי ס'האָט זײַן נאָרע געדאַרפט זײַן,
און פאַר זײַנע אויגן האָט זיך פאַרגעשטעלט אַ
שרעקלעכער בילד.

זײַן ווייב, מיזליכע-שאַרפּצינדל, ליגט אַ

צעדריקטע לעבן דער טויטער כלה, ארום וואלגערן
זיך די מחותנים, דערהרגעטע, צעבלוטקטע.
און אינמיטן נארע א שארף פון א דיקן
קלאַץ.

— דאָס איז מיין מלאך המוות!— האָט רב מיזליש-
נאָזשמעקער אויסגעשריען.— וואָס האָסטו פון מיר
געוואָלט? צו בין איך שוין ווייניק געשטראָפט פון גאָט?
מינע קינדער זיינען אלע יונגערהייט אויסגעשטאָרבן.
איז מיר געבליבן מיין איינציק טרייסט, מיין מיזעלע-
מאזעלע. האָב איך אין איר שוין נחת דערלעבט.
ביסטו געקומען, דו שלעכטע קלאַץ, און האָסט מיר
אלץ צעשטאָרט, פון מיין שמחה א טרויער געמאַכט.
פאָרוואָס?

און רב מיזליש האָט פאַרצווייפלט אויס-
געשריען:

— ס'מוז דאָך זיין א יושר אויף דער וועלט.
כ'רוף דיר קלאַץ, צו א דין-תורה!—

האָט געטראַכט א ביסל די קלאַץ און האָט
רב מיזלישן געענטפערט:

— אומזיסט, רב מיזליש, ביסטו אויף מיר
אויפגערגעט. כ'בין אין דיין אומגליק ניט שולדיק.
אמת, כ'וואָלט דיר געקענט זאָגן, אז איך האָב שוי

מיט דער אלטע חשבונות. דו מיט דינע עלטערן
האָבן שוין לאנג צעלעכערט דעם בוים-שטאַם פון
וועלכן איך וואקס, איר האָט אונזער חיות ארויס-
געצויגן, נאָר איך האלט ניט קיין שנאה. כ'האָב
אויף דער קיין אומגליק ניט געוואָלט ברענגען.
שוילדיק אז גאָר די בניווע, שאַרפע רוצחטע— די
האק— זי האָט מיך ארומגעהאקט, ביי מיר אַ שפּיץ
געמאַכט, איבער מיין קאָפּ געשלאָגן און אין דר'ערד
אריינגעהאקט, אַקוראט, וווּ דיין נאָרע איז...
דער טיטור ווייס, הלמאי זי האָט דאָס געטאָן.
אויב דו ווילסט אַ דין-תורה האָבן, מוזטו עס
האָבן ניט מיט מיר, נאָר מיט דער אינזערנער האק.
און מיין ניט, רב מיזל'יש, אז נאָר דו ביסט
אומגליקלעך. מוזן ניט, אז מיין גורל איז אַ בעסערער.
כ'האָב אויך אַ לאנגע און טרויעריקע געשיכטע. איך
האָב אויך טענות צו דער שלעכטער האק. די האק—
זי איז אונזער ביידינס מלאך-המות.

כ'האָב זיך פיל יאָרן גליקלעך געלעבט אין
מיין היים צווישן מינע ברודער-צווינגן, ביי מיין
פאָטער-שטאַם און מוטער-וואַרצל. מיין הויז איז
געווען אין אַ גרויסן גרינעם וואַלד. ארומגערינגלט
פון ביימער מכל המינים, האָב איך געטראכט, אז

די וועלט איז מיניע. עסן האָב איך געהאַט פון דאָס
שענסטע און בעסטע. די ערד פלעגט דורך די
וואַרצלען ברענגען מיר און מיניע ברידער די
בעסטע זאפטן און יניקה, פון דער לופט האָבן מיר
דאָס בעסטע אריינגעאַטעמט. די זון האָט געבאַקט
איבער אונזער קאָפּ. אַ ווייכער ווינטעלע האָט אונז
אַפגעפרישט.

און פרוילעך איז ביי אונז געווען.

די בלעטעלעך און צוויגעלעך האָבן זיך
געשושקעט און געשטיפט. פייגעלעך מפל המינים
פלעגן אויף אונז זייערע נעסטן מאַכן, און פלעגן
דעם וואַלד פארהילכן מיט זייערע ווונדערשיינע
קולות און טרעלן.

פלעגן בינען און זומערפייגלעך פון אלערליי
קאָלירן אונז אינדערפרי „גוט מאַרגן“ זאָגן און אַ
גאַנצן טאָג מיט אונז זיך חברן.

זומער פלעגן קינדערלעך, פרוילעכע, שטיפן.
דיקע קינדערלעך, צו אונז צו גאַסט קומען און
שפילן זיך אין אונזער קילן שאָטן—

און אין אָונט פלעגן מיר גליקלעכע אייני-
דרימלען פון דעם גאַנצן לוסטיקן טאָג.

ווען ס'פלעגט שוין אפילו דער קאלטער

ווינטער אָנקומען און איננהילן דעם וואַלד אין ווייסן,
פלעגן מיר איינע מיט די אנדערע שטיל זיך דורכ-
שמועסן וועגן דעם גוטן זומער, וואָס איז אַריבער,
וועגן פּרילינג, וואָס ווארט אויף אונז, וועגן די
טייערע פייגל-געסט, וואָס דאַרפן צו אונז קומען,
מיט גרוסן פון די ווייטע, וואַרעמע לענדער.

וואָס האָט מיר דען געפעלט?

דאָס לעבן איז דאָך פאר מיר אַ גן-עדן גע-

ווען!

קומט אָבער אמאָל די שרעקלעך-שלעכטע האַק,
פאַרמעסט זיך אויף דעם בוים, פון וועלכן איך בין
אַ טייל געווען, און הייבט אָן איר מיאוסע מלאכה.
אַ סוף און אַ האַק, אַ סוף און אַ האַק. וואָס? עס
שטאַרבן בין אונז אָפּ די גלדער. מיר זעגענען זיך
אין גסיסה מיט אונזער גוטן פּרטיען וואַלד, מיט
אונזערע ברנדער-ביימער, וועלכע באדויערן אונז און
מאכן אויף אונז אַ הספד, מיר זאָגן „זייט געזונט“
אויף אייביק די טרייע פייגעלעך, בינעלעך, קינדער-
לעך, מיר ווערן אוועקגעשלעפט אומברחמנותדיק
צום פֿויער אין שטאַל און מיר ווערן פון לעבעדיקע
טיילן פון אַ לעבעדיקן בוים אין שטומע, טויטע
קלעצער פארוואנדלט...

דאָס האָסטו רב מינזלוש, אין קורצן מיי
טרויערליקע געשיכטע.

זעסט, אז מײן אומגליק איז נישט קלענער פאר
דינעם? זעסט, אז אונזער ביידנס שונא איז די
זעלביקע האק, לאָמיר זשע ביידע די האק צו א דין-תורה
אויפפאָדערן.

האָט זיך רב מינזלוש-נאָזשמעקער פארטראַכט
אין א זאָג געטאָן צו זיך:

— ב'האָב די קלאָץ צו דין-תורה גערופן. ס'איז
דאָך טאָקע אמת, אז זי איז נישט שולדיק, שולדיק
איז טאָקע די האק, די שלעכטע פויערשע האק.

און רב מינזלוש צוזעגנט זיך מיטן קלאָץ,
זאָגט איר צו אויך איר קרונודע אויפמאָנען ביי דער
האק, און גייט זיך אוועק זוכן דעם נייעם בעל-דין.

שפּרינגט אזוי רב מינזלוש, שפּרינגט דורך
פעלדער און וועלדער, ביז ער קומט צום פויערס
שייער, געפּינט ער דאָרטן א שפעלטל אין טיר און
טאַנצט אריין גלייך צו דער האק. די האק איז זיך
אויף א שטענגל געהאַנגען און האָט אפנים אָפּ-
גערוט פון דער אַרבעט.

און עס גלאַנצט אזוי דער שטאַלענער שאַרף
פון דער אייזערנער האק און די זון-שטראַלן שפיגלען

זיך אין אים אָפּ, ווי אין די אויגן פון אַ מלאך-
המות.

דערשרעקט זיך רב מינזליש, שטייט אַ ביסל
פון דערווייטנס און טוט צום סוף אַ טראַכט:

—ס'קען דאָך שוין ערגער גיט זײַן!—

און ער שטארקט זיך, גיט אַ פּיסק און טוט אַ
זאָג צו דער האַק בוז הלשון:

—דו שלעכטע האַק, איך רוף דיר אין מיין
נאָמען און אין נאָמען פון דער אַרעמער קלאַץ, צו
אַ דין-תורה!—

קערט זיך אָפּ די האַק פאַרווונדערט, דערזעט
רב מינזלישן און טוט אַ פרעג:

—וואָס פאַר אַ דין-תורה האָסטו מיט מיר?

איך זע דאָך דין צום ערשטן מאָל!—

ווערט שוין רב מינזליש אין פעס און גיסט
אויס זײַן גאַנצע האַרץ, דערציילט, ווי אַזוי, זי, די
האַק האָט זײַן שמחה צו טרויער פאַרוואַנדלט, ווי
אַזוי זי האָט אויף אים די קלאַץ אָנגעשיקט און
האַט אים אומגליקלעך געמאַכט.

הערט אים אויס די האַק און טוט ביטער אַ
שמויכל:

— גיט מיך, רב מינזליש, דאַרפסטו צו אַ

דין-תורה רופן. איך בין גארניט שוילדיק אין דין
אומגליק. שוילדיק אין דין אומגליק איז דער שאכטע-
ארבעטער און דער שמיד, וואָס האָבן מיך אויך
אומגליקלעך געמאַכט. נאָר זיי זינען אונזערע ביינדס
מלאכי-מוות.

ווערט דאָך רב מינזליש פאָרגאָפט.

דערציילט אים ווייטער די האַק:

— מיין נוט, אז דו ביסט אלליין אומגליקלעך, איך

האָב אויך אַ לאַנגע און טרויעריקע געשיכטע.

ניט אלע מאָל בין איך אַ האַק געווען, כוואַקס

גאָר פון ווייטע, ווייטע קאָנטן. מיין אָרט איז אין אַ

גרויסן, ריזיקן באַרג, אין אַ געגנט וואָס הייסט אוראַל.

איך האָב זיך גליקלעך געלעבט צווישן מיניע

ברידער און האָב לאַנגע, לאַנגע טויזנטער יאָרן פון

קיין צער ניט געוויסט.

איך בין געווען אַ טייל פון אַ גרויסער, ריזי-

קער משפחה, וואָס האָט פּינט איינזאַמקייט און לעבט

נאָר בחברותא, שטאַרק צונויפגעקניפט מיט אירע

שכנים. מיין שטאַם, וואָס הייסט, איינגטלעך, אייזן,

איז דער פאַרשפּרייטסטער שטאַם אויף דער וועלט,

ס'איז נישטאָ פּמעט קיין אָרט וווּ אונזער אייזן זאָל

זיך ניט געפינען. ניט נאָר אויף דער יבשה, וווּ אייזן

געפינט זיך אין בערג, אין די שיכטן פון דער ערד,
און די גרינע צווייגן און בלעטער פון די ביימער,
אין דער בלוט פון מענטשן און חיות, נאָר אויך
אין די וואַסערן פון די ימען און טייכן און קוואַלן.
ווען סיפּעלט אייז אין די שיכטן פון דער ערד,
קענען קיין געוויקסן נישט זיין, ווען סיפּעלט אייז
אין בלוט פון אַ מענטש אָדער אַ חיה, מוזן זיי
שוואַך זיין און שטאַרבן פאַר דער צייט.

אייז איז דא אויך אין דער הויך. גאַנץ אָפט
פאַלן פון הימל גאַנצע שטיינער פון אייז, דאָס
זיינען די אזוי גערופענע פאַלנדיקע שטערן.
ווי דו זעסט רב מיזליש, פאַרנעמען מיר אַ
גרויסן אָרט אין דער וועלט!

און דער עיקר איז, וואָס מיר, אייז, האָבן
פיינט צו זיין אליין. שטענדיק לעבן מיר צוזאַמען
מיט אונזערע גאָענטע שכנים. טרעפט אז מיר לעבן
צוזאַמען מיט שוועבל און האָבן אן אויסזען פון
גרוילעך-געלע שטיקער, אַמאָל לעבן מיר אין שכנות
מיט פייכטקייט און דאַמאָלסט קריגן מיר אן אויסזען
אַ ברוינעם, אַמאָל אויך בינדן מיר זיך צונויף מיט
מאַגניט, אָט יענער מאַגניט, מיט וועלכן קינדער
האָבן ליב צו שפּילן, צוציען שטאַלענע פּעדערס,

קנעפלעך און אנדערע זאכן. §
איך, רב מינוליש, האָב זיך אויך געלעבט
לאַנגע-לאַנגע יאָרן צוזאַמען מיט אונזער גאַנצער
משפּחה, אין אַ גרויסן באַרג, אין אַ נאָענטע שכנות
מיט שוועבל, פּייכטקייט אין מאַגניט.

וואָס האָט מיר דען געפּעלט?

מיר זיינען זיך אזוי געלעגן ענג צוגעטוליעט
און וואַרעם געדרימלט.

מיט אַמאָל איז געקומען אונזער מלאך-המות,
דער שאַכטע-ארבעטער, האָט אונז צעהאַקט און
צעברעקלט, האָט אונז צעשנידט מיט אונזערע שכנים,
און וועלכע ענויים מיר זיינען אויסגעשטאנען?—
מ'האַט אונז אין וואַסער געוואָשן, פּדי אינגאַנצן
אַפּרייסן אונז פון די ליבהאַרציקע שכנים, מען האָט
אונז געלייטערט און געברענט אין ריזיקע איוונס,
אין וועלכע עס פּלאַמט אַ העלישער פּייַער.

זיינען מיר פאַרוואַגלט געוואָרן ווייט-ווייט פון
אונזער אייגענער היים.

איז נאָך אונז ווייניק געווען, זיינען מיר צום
סוף, שוין אויסגערניקטע און פון די שכנים אָפּ-
געריסענע, אריינגעפאַלן אין די הענט פון שוואַרצן
שמיד.

דער שמיד האָט זיך גענומען מאַכן אונז צו
לײַט. ער האָט אונז געלײַגט אויפן פּייערדיקן בלאָז-
זאַק און געברענט, ער האָט אונז געשלאָגן מיט זײַן
שווערן האַמער, ביז פּונקען זײַנען געפּלױגן, ער
האָט פּון אונז אַרויסגעצויגן דעם לעצטן חיות און
געמאַכט פּון אונז אַקערס, העק, מעסערס.

זעסטו שוין, רב מײַנליש, אַז ניט איך בין
שולדיק אין דיין אומגליק, ווען סױוואַלט זיך אין מיר
געווענדעט, וואַלט איך נאָך עד-היום געלעגן דאָרטן
אין גרויסן באַרג, אין די אַרעמס פּון מײַנע לײַב-
האַרציקע שכנים.

שולדיק אין דיין אומגליק, שולדיק אויך אין
מײַן אומגליק איז דער שאַכטע-אַרבעטער און דער
שמיד.

זײַ דאַרפסטו רופן צו אַ דין-תּורה.

הערט אויס רב מײַנליש נאָזשמעקער די גאַנצע
טרויעריקע געשיכטע פּון דער האַק, קריגט ער אויף
איר רחמנות און זאָגט:

— זײַ מיר מוחל, דו אומגליקלעכע האַק, וואָס
איך האָב דיר צו אַ דין-תּורה גערופן. דו ביסט
טאַקע גאַרניט שולדיק, שולדיק איז דער שאַכטע-
אַרבעטער און דער שמיד. נאָר איך וועל ניט שוויגן.

איך וועל צו זיי גיין און מאַנען זיי צום דין. איך
וועל פון זיי אויך דין קרוודע פאָדערן. ס'מוז
דאָך זיין גערעכטיקייט אויף דער וועלט!

זאָגט רב מינזליש-גאַזשמעקער דער האק אַ
„גוטן טאָג“ און לאָזט זיך ווידער אין וועג. ער גייט
זוכן די שולדיקע אין זיין אומגליק, דעם שלעכטן
שאַכטע-אַרבעטער און דעם שוואַרצן שמיד.

שפּרינגט ער אזוי לאַנג איבער פעלדער און
וועלדער ביז ער קומט צו א קליין אינגעפאלן
הינזל. זעט ער ווי ס'גייט פון הינזל אַרויס אַ ווייניג-
דיקע פרוי און זי זיפצט אויפן קול:

— זינע גאַנצע יאָרן, נעָבעך, אָפּגעאַרבעט
אויף דער שאַכטע און מוז זיך איצט שוידן מיטן
לעבן...

ווערט רב מינזליש דערפרייט און טראַכט:

— האָב איך דאָך אמת געטראָפן!

און שפּרינגט אַרײַן אין הינזל דורך א שפּאַלט.
דערזעט ער: ס'ליגט אין בעט אַ בלאַסער,
האַלב-טויטער מענטש, אַרום אים פלעשלעך פון
רפואות, ער אָטעמט שווער און הוסט.

קלערט רב מינזליש ניט קיין סך, טוט אַ פּוסק
און זאָגט צום מענטשן אזוי:

— איך בין געקומען צו דיר, שלעכטער שאכטע-
ארבעטער, רופן דיר צו א דין-תורה!
קערט זיך אום דער קראנקער, פארוואנדערט
זיך און פרעגט:

— ווער ביסטו? איך זע דאך דיר צום ערשטן מאל.
ווערט רב מניזליש-נאזשמעקער אין פעס און
דערציילט אים די גאנצע מעשה, ווי אזוי זיין גליק
איז אין א טרויער פארוואנדלט געוואָרן און וויזט
אים אָן, אז אין אלץ איז ער שולדיק. ווען ער וואָלט
די אייזן פון באַרג ניט אויסגעגראָבן, וואָלט דאָך
קיין האַק ניט געווען, וואָלט דאָך קיין פאַרשאַרפטע
קלאַץ ניט געווען, וואָלט ער דאָך גליק און נחת
געהאַט פון מיוזעלע-מאזעלען.

— כיוועל שוין דיך ניט אָפּלאָזן— דו מוזט מיט
מיר צו א דין-תורה. גיין, דו מוזט דאָך באַשטראַפּט
ווערן פאַר דינע שלעכטע מעשים.

ווערט דער בלאַסער שאַכטע-ארבעטער נאָך
בלאַסער, פאַרהוסט זיך נאָך שטארקער און זאָגט
צו רב מניזלישן אזוי:

— גיין, רב מניזליש, דו ביסט ניט גערעכט,
ניט איך בין שולדיק אין דיין אומגליק.
מיין ניט, אז איך האָב דיר געוואָלט שאַדן

אַנטאָן, איך האָב זיך אַליין מיין לאַנגע טרויעריקע
געשיכטע, כ'בין נישט ווויניקער אומגליקלעך ווי דו.
ווערט דאָך רב מיזל'יש פאַרווינדערט.

דערצווילט אים דער קראַנקער שאַכטע-אַרבע-
טער אַ לאַנגע געשיכטע, ווי אַזוי ער איז פון נויט
אין שאַכטע אַרטיין, ווי אַזוי דער הונגער פון זיין פרוי
און קינדערלעך האָט אים געטרונבן דעם אייזן צו
גראָבן. ער דערצווילט אים ווי שווער די אַרבעט
איז אין די שאַכטן, ווי אַזוי אים פלעגט אויסקומען
גאַנצענע טעג זיך געפונען אונטער דער ערד, אין
פונסטערניש, ווי אַזוי די שטיקנדיקע גאזן פון
אונטער דער ערד האָבן אים די לאַנגען אָפגעשוואַכט.
יא, עס וואָלט אפשר פריילעך געווען פון דער ערד
דעם אייזן צום גראָבן, אָבער נישט שטענדיק הונגעריק
זיין, קיינמאָל די זון נישט אָנזען און רק גראָבן, גראָבן
און גראָבן לויט אַ פרעמדן באַפעל.

ער האָט ריך געמאכט דעם באַלעבאָס פון
די שאַכטן, וועלכער האָט זיך אין גרעסטער רחבות
געלעבט, און ער אַליין האָט פאַר זיין גאַנצע שווערע
אַרבעט נאָר קוים געהאַט אַ שטיקל ברויט און אַ
ביסל וואַסער.

— זעסטו, רב מיזל'יש, — ענדיקט דער קראַנקער
שאַכטע-אַרבעטער, — ווי איך ליג קראַנק, נאָך אַ טאָג.

נאך א טאג, און כ'וועל מוזן די נשמה גאט אָפגעבן,
און מיין פרוי וועט אן אָרעמע אלמנה בלייבן און
מינע קינדער—אומגליקלעכע יתומים. זאָג זשע איצט
אלײן, בין איך דען שולדיק און דיין אומגליק? בין
איך דען נישט אזוי אומגליקלעך ווי דו?

פאַרשטייט רב מינזליש-נאָזשמעקער, אז דער
קראַנקער שאַכטע-אַרבעטער איז גערעכט, ווערט ער
פאַרשעמט און זאָגט צו אים אזוי:

— דו ביסט טאקע נישט שולדיק, אָרעמער קראַנקער!
אַבער עמיצער מוז דאָך שולדיק זײַן אין מיין אומגליק.
איך וועל נישט שוויגן. כ'וועל גיין צום שמיד, ער
מוז שוין געוויס זײַן דער אמתער שולדיקער!

און רב מינזליש-נאָזשמעקער שפּרינגט אַרויס
פון הייז און לאָזט זיך צו דער קוזניע. ער כאַפט
זיך אַרײַן אין דער קוזניע און ער זעט, ווי ס'שטייט
דער שוואַרצער שמיד לעבן זײַן בלאָזזאָק, פון וועלכען
עס שפּריצן פּונקען, פון פּינער שלעפט ער אַרויס
דעם צעגלײַטן אייזן און ער קלאַפט איבער אים מיט
זײַן האַמער.

— אָט איז מיין אמתער מלאך-המוות!—טראַכט
רב מינזליש און טוט גלייך צו אים א זאָג:
— כ'בין געקומען, שלעכטער שמיד, דיך צו א
דין-תורה רופן! דו ביסט שולדיק אין מיין אומגליק!

קערט זיך אום דער שוואַרצער שמיד און
פרעגט פאַרווונדערט:

— ווער ביסטו? איך קען דיך גאַר נישט!
דערציילט אים רב מנזליש די גאנצע מעשה
און ענדיקט, אז נאָר ער, דער שלעכטער שמיד, איז
אין אלץ שוואַדיק.
— כוועל דיך שוין ניט אַפּלאָזן, דו מוזט מיר
אן ענטפער געבן!—

פארטראַכט זיך דער שמיד און זאָגט צו אים
אזוי:

— נון, רב מנזליש, איך בין ניט שוואַדיק אין
דין אומגליק, איך האָב דיר גאַרניט געמיינט שאַדן
צו ברענגען.

און ער דערציילט אים, ווי שווער עס איז
זיין לעבן, ווי אזוי ער שטייט גאנצע טעג, סײַ אין
די זומערדיקע היצן, סײַ אין די ווינטערדיקע קעלטן
און אַרבעט שווער און ביטער אין זיין קוואַליע.

— גאנצע טעג נאָר איך קלאַפּ און קלאַפּ,
מינע הענט זינען מיט מאַזאַליעס באַדעקט, פון דעם
שטענדיקן הוק-האק הוק-האק פון גרויסן האַמער,
מינע אויגן זינען שוין באַלד בלינד פון די פונקען
וואָס שפּריצן אַהין אַרײַן. גייען אין שטאָט אַרום
מענטשן און טוען גאַרניט און לעבן גליקלעך, און

איך אַרבעט און ארבעט פון פרי ביין שפעט, גלי אין
פניער, שמיד דעם אייזן, שמיד פאַר פּרעמדע, מאַך
העק און אייזנס פאַר די באַלעבאַטיס, פאר יענעם
וואָס האָט דאָרט זיין שפיציקער קלאַץ אַרטינגעהאַקט
צו דיר אין דירה, כדי צו מאַכן א פאַרקאַן צום
אַפצאַמען זיין פעלד, זיין אייגן פעלד, זיין פאַרמעגן,
פדי, צו ווייזן, אז דאָס געהערט אים, ער איז דער
באַלעבאַט...

זאָג זשע רב מניזליש אליין, צי בין איך
שולדיק און זיין אומגליק, צי בין איך אלליין כאַטש
גליקלעך?

הערט אויס רב מניזליש דעם שמיד און בלייבט
אַ צייט פאַרטראַכט. לאַנג-לאַנג טראַכט ער און צום
סוף שרייבט ער אויס אין פאַרצווייפּלונג:
... דו ביסט טאַקע ניט שולדיק. נאָר אויב דו
ביסט אויך ניט שולדיק, ווער איז פאַרט שולדיק
אין מיין אומגליק?

ווער איז פאַרט דער שולדיקער, וועמען
פאַרט דאַרף ער צו א דין-תורה רופן?

